

Szukiewicz, Wandalin

Kamień z rytym rysunkiem

Światowit 2, 122-123

1900

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

(„transire”) — tedy opolników”. Choć niema — powiada dalej — podków na kamieniach ani na Śląsku ani w Wielkopolsce, ale w księgach sądowych XIV i XV w. było wyraźnie „*ujazd*” na oznaczenie czynności opolników, granicę wskazujących, *sapewne konno*, i stąd podkowy na kamieniach bito. I tak przytacza Przyborowski księgę ziemi Brzeskiej z 1402 r.: „Wocieh miał stać z Żukiem o ty granice pospołu i płacić s nim ujezdne”. 1398 r.: „Ta co my pomoszi bog y swathi crzis yako Mściszek brath moy tho yezoro w Choczenu z Szczepanem rozyechał y na tem Szczepan riby brał czsso nam się dosthało”. 1402 r.: „Tedi yaco śli, hy przešli (opolnicy) y copeze za nimi posnamionowani, — non habeo ujeżdżać ullam partem granicierum”. Z tych jednak cytat absolutnie niewiadomo, w jaki sposób utrwalano granice. Kopcami niewątpliwie, ale niema wiadomości, aby przy „ujeżdżaniu granicy” kuto podkowy lub stopy na kamieniach i to w tak kulturalnych miejscach, jak ziemi Kujawskiej.

Faktem jest, że ślady stóp ludzkich zostały wykute żelazem i że znano użycie podków. To tylko zastanawia, że w jednych miejscach, jak w Radzyńskim, tych stóp i podków na kamieniach, względnie na niewielkiej przestrzeni dużo, a znów są całe szmaty kraju, pozbawione tej właściwości, gdzie o żadnych znakach ani słycho. Tam widać, granice włości nie były kamieniami zaznaczane, pomimo większej i wcześniejszej kultury, np. na Śląsku, Kujawach i t. d.

Dla czegożby miano tak chciwie odgraniczać włości w kraju, obfitującym w ziemię i bory, a niedawno pustym? I co miano odgraniczać? Czy pola uprawne? Ależ rola była w wiekach średnich uprawianą rabunkowo, bez nawozu, co lat kilka lub kilkanaście w innych miejscach. Gdy jedna plonów już nie dawała, podpalano kawał lasu i żyzną nowinę znów lat kilka uprawiano. Ciągłe zmienianych pól, zwłaszcza na Podlasiu, nie było po co odgraniczać. Prędzej możnaby przyjąć kamienie z podkowami za graniczne znaki szczepowc, łowieckie lub t. p., pilnie przez sąsiadujące szczepy przestrzegane. Ale i to nie wystarcza jeszcze do wytłomaczenia zagadki tych kamieni.

Witold Pracki.

Turów, 28 września 1899 r.

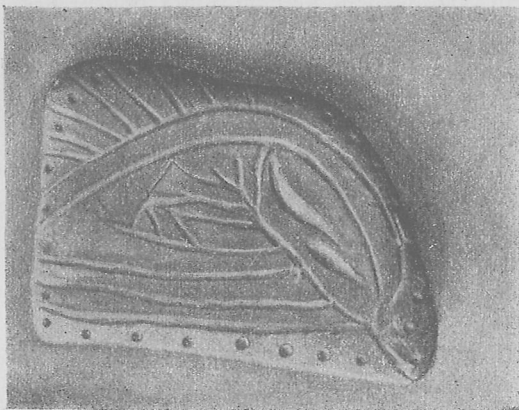
6.

Kamień z rytym rysunkiem.

Wilno, 22 września 99.

... Zarazem przedstawiam Sz. Panu fotografię ciekawego okazu, jaki udało mi się w tym roku zdobyć w mojej okolicy. Jest to kamień z gatunku wapnistych piaskowców, płaski, mający jedną stronę pokrytą podłużnymi rowkami i okrągłymi dołkami, wiążącymi się z sobą w jakiś

niezrozumiały, wielce fantastyczny rysunek. Rowki mają kształt żłobkowaty, jak gdyby były wypędzone jakimś półokrągłym narzędziem i dowodzą, że ręka, która je żłobiła, posiadała pewną wprawę w takiej robocie. Odwrotna strona kamienia jest całkiem gładką, w węższym końcu startą tak, jak bywają starte osełki, których przez czas dłuższy używano. Krawędzie: dłuższa i szersza noszą też ślady starcia. Patyna na kamieniu jest wszędzie jednakowa, zarówno na powierzchni płaskiej, jak i w zagłębieniach konturu rysunku.

Rys 54. Kamień z rysunkiem, znaleziony nad jeziorem Dubą (pow. Lidzki).

Zabytek ten został znaleziony w powiecie Lidzkim, niedaleko od wsi Grybosz nad jeziorem Dubą, którego brzegi na przestrzeni 3 kilometrów są literalnie pokryte śladami osad przedhistorycznych.

W. Szukiewicz.

7.

Warszawa, 4 maja 99 r.

Szanowny Panie.

Hrabia Gustaw Łubieński wręczył mi dziś dwa ciekawe zabytki archeologiczne z prośbą, by je Szanownemu Panu w jego imieniu ofiarować.

Nr. 1 jest to siekierka, wykopana pod Sandomierzem w górach Pieprzowych.

Nr. 2 dłuto krzemienne, gładzone, znalezione w grobie w Młodzianowie nad Orzycem.

Przy sposobności łączę wyrazy i t. d.

Michał Woroniecki.

Oba łaskawie ofiarowane mi okazy, zakatalogowane zostały №-mi 9277 i 78-m.

8.

Jastrzębiec, w Kwietniu 99 r.

... Między innymi znajdziesz (w posyłce) ciekawy okaz toporka z otworem dopiero zaczęty. Osobliwym trafem sam dostrzegłem go z wóz-